Martti Setälä

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

11.09.2024 klo 11.15 / HE 57/2024 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 57/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle kyberturvallisuusdirektiivin (NIS 2) täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Johdanto

Kuntaliitto kiittää liikenne- -ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä HE 57/2024. Kuntakentän näkökulmia on huomioitu lainvalmistelussa. **Kuntaliitto pitää hallituksen esitystä varsin tasapainoisena ja kannatettavana.** Jäljessä on nostettu esiin olennaiset huomiot ja huolenaiheet lakiesityksestä ja sen toimeenpanosta.

Lainsäädännön soveltamisala on tarkoituksenmukainen

Hallituksen esityksessä lainsäädännön soveltamisala on määritelty kuntakentän näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. On järkevää korottaa kyberturvallisuuden tasoa säätämällä soveltamisalan piiriin yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisimmät toimijat. Kuntien organisoimista toiminnoista kriittisimmät liittyvät vesi-, energia- ja jätehuoltoon. Ne huomioidaan hallituksen esityksessä omien toimialojensa kautta. Esimerkiksi ehdotetun sääntelyn piiriin kuuluu noin 30-50 vesihuollon toimijaa, jotka ovat asukasmäärältään suurimpien kaupunkien (ml. maakunnallisten keskuskaupungit) vesihuoltolaitoksia. Tätä taustaa vasten myös hallituksen esityksen rajaus[1], jossa peruskunta toimintoineen jätetään ”julkinen hallinto” -toimialan ulkopuolelle ja siten NIS2 sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle on perusteltu.

Hallituksen esityksessä kriittisten toimintojen erilaisia järjestämistapoja käsitellään tasapuolisesti. Yhtiömuotoista toimintaa arvioidaan yhtiön tunnuslukujen perusteella ja toisaalta kunnan taseyksikkönä tai liikelaitoksena järjestettyä toimintaa arvioidaan vain kyseisen taseyksikön tai liikelaitoksen tunnuslukujen - ei koko peruskunnan tunnuslukujen - perusteella[2].

Vaatimusten toteuttamisen vaatii lisäresursseja ja lisäaikaa

Hallituksen esityksen vaatimusten toteuttaminen vaatii toimijoilta lisäresursointia ja -panostuksia, eikä nyt esitetty voimaantuloajankohta ole

[1] *Vrt HE 57/2024: Lakiehdotukset, Kyberturvallisuuslaki 3 § 6 mom sekä Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta 3 § 3 mom 4 kohta.*
[2] *Vrt. HE 57/2024: Lakiehdotukset, Kyberturvallisuuslaki 3 § 6 mom*

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

siten realistinen suhteessa kyvykkyyksien saavuttamiseen tarvittavaan aikaan. Hallituksen esityksessä sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin laatimassa luonnoksessa suositukseksi NIS2 valvoville viranomaisille kuvattujen vaatimusten saavuttaminen vaatii toimijoilta merkittäviä päivityksiä kyberturvallisuuden ratkaisuihin ja toimintamalleihin. Tarvitaan nykyistä enemmän osaamista ja resursseja. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttänee monella toimijalla myös uudenlaisen turvallisuuskulttuurin rakentamista. Edellä mainituista syistä johtuen lakiesityksessä asetettua tavoitetasoa ei voida saavuttaa välittömästi. **Lainsäädännön toimeenpanon valvonnassa tulisikin suhtautua alkuvaiheessa suopeasti määräajan perusteltuihin ylityksiin**.

Toimeenpanoon tarvitaan tukea ja ennakoivaa yhteistyötä

Hallituksen esittämän lainsäädännön toimeenpano tulee mahdollistaa riittävillä tukitoimenpiteillä sekä ennakoivalla viranomaisyhteistyöllä. Onnistunut lainsäädännön toimeenpano edellyttää sekä vastuuministeriöiltä että koordinoivilta ja valvovilta virastoilta aktiivista osallistumista ja seurantaa sekä ennakoivan neuvonnan ja tuen tarjoamista toimijoille.

Hallituksen esityksessä kuvattu **valvontatoiminta tulisi nähdä osana soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden kyberriskien hallinnan kehittämiseen tarjottavaa viranomaistukea.** Yhteistyön tulisi olla ennakoivaa ja vuorovaikutteista sen sijaan, että se olisi jälkikäteisarviointeihin ja -päätöksiin perustuvaa yksisuuntaista ja reaktiivista toimintaa. **Valvovien viranomaisten toimijoille antama ohjaus ja neuvonta ovat erityisen tärkeitä NIS2 sääntelyn toimeenpanon alkuvaiheessa** muun muassa sen varmistamiseksi, **etteivät toimijat ylimitoita riskienhallintatoimenpiteitä**.

Lisäksi kuntaliitto ehdottaa, että vastuuministeriöiden varaisivat riittävästi hankerahoitusta soveltamisalaan kuuluville toimijoille **NIS2 toimeenpanon edellyttämiin kehittämistoimenpiteisiin.** Esimerkiksi vesihuollon toimialalle voisi olla hyödyllistä käynnistää projekti, joka tukisi NIS2-vaatimusten (ja mahdollisesti myös CER-vaatimusten) jalkauttamista toimijoille.

Valvonnan tulee olla tasapuolista eri toimialojen välillä

Valvovien viranomaisten välinen koordinaatio ja yhteistyö tulee kyetä järjestämään valtakunnallisella tasolla siten, että valvonta on tasalaatuista eri toimialojen välillä. Valvoville viranomaisille tulee myös osoittaa riittävät resurssit onnistuneen valvontatoiminnan järjestämiseksi ja koordinoimiseksi.

Lisäksi on oletettavaa, että useimmat NIS2 -sääntelyn kansalliseen soveltamisalaan kuuluvat toimijat tulevat kuulumaan myös CER-direktiivin kansalliseen soveltamisalaan. **Onkin tärkeää, että valvonta niin CER-kriteerien kuin**

NIS2-kriteerin osalta on yhdenmukaista ja kustannustehokasta, eivätkä toimijat esimerkiksi joudu laatimaan käytännössä samoista asiakirjoista ja toimintamalleista erillisiä NIS2- ja CER-asiakirjoja.

Välilliset vaikutukset turvallisuuden ja kustannusten tasoon

Esitetyllä sääntelyllä tulee olemaan myös välillisiä vaikutuksia kuntien ja kuntayhtymien kyberturvallisuuden tasoon sekä kustannuksiin. Merkittävä osa kuntakentälle tieto- ja viestintäteknisiä palveluita tuottavista toimijoista kuuluu esitetyn NIS2-sääntelyn piiriin. **Uusi sääntely vahvistanee niiden jo ennaltakin melko hyvää kyberturvallisuuden tasoa.** Näitä toimijoita ovat kansallisella tasolla toimivat sidosyksikköyhtiöt, alueelliset sidosyksikköyhtiöt ja yksityiset palveluntuottajat. Useassa tapauksessa sidosyksiköiden kautta kunnille järjestetyt palvelut ovat tosiasiallisesti kilpailutettuja ja siten yksityisten palveluntuottajien toteuttamia. Tällöin sidosyksikkö toimii palvelun hankkijana ja ”päältäkatsojana” loppuasiakkailleen eli kunnille.

Tiukentuva kybersääntely nostanee digipalveluiden kehittämisen ja ylläpitämisen kustannustasoa sekä asiakasmaksuja. Kyberturvallisuusvaatimusten lisääntyessä palveluntuottajien kustannukset niiden saavuttamiseksi kasvavat, mikä tulee lopulta näkymään myös kuntakentän digipalveluiden kustannuksissa sekä energia-, vesi- ja jätehuollon asiakasmaksuissa.

NIS2-säädännöllä ja niitä tukevilla toimeenpanomääräyksillä ja suosituksilla voisi olettaa olevan myös lain soveltamisalaa laajempaa vaikutusta organisaatioiden toteuttamiin kyberturvallisuustoimenpiteisiin. Esimerkiksi säädännössä viitatut kyberhygieniakäytänteet ovat perustason hyviä käytänteitä, joita monet julkisen hallinnon ja yrityskentän toimijat tullevat käyttämään vapaaehtoisesti oman toimintansa kehittämisen tukena riippumatta siitä, kuuluvatko ne NIS2-sääntelyn piiriin vai eivät.

Lisätietoja

Täydennän mielelläni tätä lausuntoani tarvittaessa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Martti Setälä
Erityisasiantuntija

Liite Ei liitteitä

Jakelu Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Tiedoksi Kuntakentän verkostot

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi